

Kosztolányi Dezső:

Esti Kornél

színjáték

színpadra írta:

Cziczó Attila

©2022

www.cziczo.hu

s z e r e p l ő k

Esti Kornél

Kosztolányi Dezső

Boncmester

Ápolónő

Tanító

Kisdiákok

Anya

Editke

Bolgár kalauz

Török nagymama

Török anyuka

Kücsük

Táncoslányok

Pincér

Pataki

Feketeruhás hölgy

Jolán, a szobalány

Paula

Kosztolányiné

Elinger

Kalauz

Ellenőr

Kékszemű nő

Utasok

1. jelenet

(Esti Kornél fekszik a boncasztalon. A boncmester nyiszatolja a halottat, miközben a szájából kilógó szivartól kissé motyogva diagnosztizál. Mellette áll az ápolónő, aki néha megigazítja Esti lelogó kezeit.)

BONCMESTER   Részleges boncolást végeztem. Összefolyó és részbeni elgennyesedés felé haladó gócos tüdőgyulladás, a tüdők alsó és felső lebenyében. A bal tüdő felső lebenyének áttételes tályogja. Fibrines-gennyes hörgő- és hörgőcske gyulladás. A bal oldali mellhártya kiterjedt összenövése. Az aorta és a szívkoszorú ereinek érrelmeszesedése. A szívizom fibrózisa. A szívkamrák izomzatának túltengése. A nyak baloldalán közvetlen a mandibula alatt kb. férfiökölnyi régi műtéti terület, amely egyrészt a szájüreggel másrészt a tracheával közlekedik. Nagy nyaki erek és idegek eltávolítva, a seb felszín tiszta részben heges sarjszövettel fedett. A környezetben, illetőleg a nyak jobb oldalán, továbbá a tüdő hilusában metastásisra gyanús nyirokcsomók nem tapinthatók illetve nem találhatóak. Metastásis nem található a májban sem.¹

(Esti Kornél halottsápadt arca megmozdul, szeme kinyílik, s belekezd egy Kosztolányi versbe.)

ESTI KORNÉL   Csak hús vagyok. Csak csont vagyok.
Gép a fejem. Gép a kezem.
De ami elmúlt, azt tudom.^{[1] [SÉP]}
Sírtam, nevettem az uton.^{[1] [SÉP]}
Én, ember, én. Emlékezem.²

BONCMESTER   Csendesebben, kérem!

KOSZTOLÁNYI   (hangja) Esti! Ne motyogj, hiszen boncolnak!

ESTI KORNÉL   (felpattan) Kosztolányi, neked igen keserves halálod lesz.

---

¹ Kosztolányi boncolási jegyzőkönyvéből.

² Kosztolányi Dezső: Csak hús vagyok. Csak csont vagyok.

KOSZTOLÁNYI (hangja) Esti! Döntsd el, kérlek, hogy akarsz-e játszani!

ESTI KORNÉL (nevetve) A játszótársam, mondd, akarsz-e lenni?

KOSZTOLÁNYI (nevet)

ESTI KORNÉL (fuldokolva nevet)

ÁPOLÓNŐ (flegmán) Doktor úr! Szerintem ez röhög.

BONCMESTER Nem jellemző.

ESTI KORNÉL Hallgatsz, Kosztolányi?

KOSZTOLÁNYI (nevetve beront) Nem hallgatok!

ÁPOLÓNŐ (felröhög)

KOSZTOLÁNYI (elkomolyodik) Vicces?

ÁPOLÓNŐ Maga meg kicsoda?

KOSZTOLÁNYI Kosztolányi Dezső.

ÁPOLÓNŐ (röhögőgörcsöt kap)

ESTI KORNÉL (szintúgy röhögőgörcsöt kap)

KOSZTOLÁNYI (zavarban van)

ÁPOLÓNŐ (elhalkul, majd folytatja a kacagást)

KOSZTOLÁNYI Maga miért kacag? (Estinek) És te?

ÁPOLÓNŐ (alig tud beszélni) Az ki van zárva, hogy Kosztolányi!

KOSZTOLÁNYI (nem érti) Én?

ÁPOLÓNŐ Nem is én.

ESTI KORNÉL És én sem.

KOSZTOLÁNYI (kihúzza magát) Kosztolányi Dezső vagyok. Születtem Szabadkán, 1885. március 29-én...

ESTI KORNÉL (katonásan) Én is!

KOSZTOLÁNYI (folytatja) Író, költő, műfordító, kritikus, esszéista, újságíró, eszperantista, a Nyugat első nemzedékének kimagasló formaművésze, a XX. századi magyar széppróza és líra egyik legnagyobb alakja. Ez vagyok én.

ÁPOLÓNŐ (rosszul van) Összeugrik a gyomrom.

KOSZTOLÁNYI De hát miért?

ÁPOLÓNŐ Be kellett magolnom nekem is. Ebben a sorrendben. Érettségire. (közelhajol) Kosztolányi Dezső nem így néz ki. Egyáltalán nem.

KOSZTOLÁNYI De.

ÁPOLÓNŐ Nem.

KOSZTOLÁNYI De.

ÁPOLÓNŐ Nem.

KOSZTOLÁNYI De.

ÁPOLÓNŐ   Nem.
 KOSZTOLÁNYI   De.
 ÁPOLÓNŐ   Nem.
 KOSZTOLÁNYI   Hanem?
 ÁPOLÓNŐ   Magas, de nem ennyire. Szelíd szemű, mint egy
                                   őzike. És mosolyog a szeme. Még a szemöldöke is
                                   kacag. A haja félrefésülve. (mutatja) Így. Sza-
                                   kálla sosem volt! (nézi) A szája az ilyenforma.
                                   És a csokornyakkendője is stimmel. De mégsem így
                                   néz ki. Kosztolányit mindenki ismeri, aki járt
                                   iskolába ebben az országban! (Kosztolányi elé-
                                   gedetten elmosolyodik) Évtizedekig vigyorgott
                                   ránk az ötszáz forintoson.
 KOSZTOLÁNYI   (felkiált) Az az Ady! És nem Kosztolányi!
 ESTI KORNÉL   (odaveti) Adyval ne jöjjön, nagysága!
 ÁPOLÓNŐ   (megvonja a vállát) Ki tudja azt követni? Költő,
                                   költő. Egykutya.
 KOSZTOLÁNYI   (nyugtatja magát) Maga kicsoda?
 ÁPOLÓNŐ   Én vagyok az átlagolvasó.

(Boncmester és ápolónő lelépnek.)

ESTI KORNÉL   (eddig öltözött) Na, készen is vagyunk! Kezdjük
                                   újra ezt a történetet. És mégse egy halállal!
                                   Nem úgy szokás. Bár... A vér piros. A vér meleg.
                                   A vér szép. (legyint) Élünk inkább, Kosztolá-
                                   nyai! (leül, hosszan néz) Hogy vagy?
 KOSZTOLÁNYI   Köszönöm. Hát te?
 ESTI KORNÉL   Szintén.
 KOSZTOLÁNYI   Most jöttél haza?
 ESTI KORNÉL   Most. (sóhajt) Különben mi újság?
 KOSZTOLÁNYI   Künn füttyül a szél. Élesen sivalkodik a metsző,
                                   tavaszi szél. Egy tülök is sivalkodik.
 ESTI KORNÉL   A mentők.
 KOSZTOLÁNYI   Balesetek. Ma egész nap téglák potyogtak, cég-
                                   táblák zuhantak a járókelők fejére. Az emberek
                                   véreztek, elcsúsztak a síkos járdán, kezüket
                                   törték, lábukat ficamították. Meggyulladtak a
                                   házak és a gyárak. Mennyi minden volt ma. ~~Fagy,~~
                                   ~~hőség, köd, verőfény, eső, szivárvány, hó, vér~~

és tűz. Ez a tavasz. (csend) Kornél, nem harag-
szol?

ESTI KORNÉL Én? (megvonja vállát) Csacsi. Terád én sohase
haragudhatok.

KOSZTOLÁNYI Pedig volna rá okod. Lásd, én haragudtam rád.
Szégyelltelek a nagyképűek előtt, törtetnem kel-
lett, megtagadtalak. De ma délután, amikor fű-
tyült a szél, ellágyultam, és eszembe jutottál.
Már nem vagyok fiatal. Egy hete múltam negyven.
Aki nem fiatal, megpuhul, s meg tud bocsátani
mindent. Még a fiatalságot is. (nyújtja a kezét)
Béküljünk ki.

ESTI KORNÉL Na, te nem változtál! Folyton érzelepsz.

KOSZTOLÁNYI De te megváltoztál, Kornél. Gyermekkorunkban te
voltál a felnőtt, te vezettél, te nyitottad ki
a szemem. Most te vagy a gyermek.

ESTI KORNÉL Hát nem egy a kettő?

KOSZTOLÁNYI Épp ezt szeretem benned. ~~Ezért tértem vissza
hozzád,~~ és most már vállallak, mindörökre.

ESTI KORNÉL Mi lelt ma, hogy agyba-főbe dicsérsz?

KOSZTOLÁNYI Hát kit dicsérjek, Kornél? Hát kit lehet oly
irigység nélkül szeretnem, mint téged? ~~Hát kit
bámulhatok ezen a ronda világon, ha téged nem,
testvérem és ellentétem. Szükségem van rád.
Tenélküled üres vagyok, és unatkozom.—Segíts,
különben elpusztulok.~~

ESTI KORNÉL Nekem is szükségem volna valakire, valami pil-
lérre és korlátra, mert lásd, szétbomlok.

KOSZTOLÁNYI Tartsunk össze! Szövetkezzünk.

ESTI KORNÉL Mire?

KOSZTOLÁNYI Írjunk valamit, együtt.

ESTI KORNÉL Én már nem tudok írni.

KOSZTOLÁNYI Én pedig csak írni tudok.

ESTI KORNÉL No lásd!

KOSZTOLÁNYI Ne érts félre, Kornél. Én se dicsekszem, csak
panaszodom, akár te. Egészíts ki, mint régen.
(elmélázik) ~~Olyan hűséges vagyok az élettelen
tárgyakhoz is... (sóhajt) Én vagyok maga a hűség.
Te légy mellettem a hűtlenség, a csapongás, a
felelőtlenség.~~ Alapítsunk társascéget. Mit ér a
költő ember nélkül? És mit ér az ember költő

nélkül? Legyünk társszerzők. Egy ember gyöngé-
ahhoz, hogy egyszerre írjon is, éljen is.

ESTI KORNÉL (némán néz maga elé)
KOSZTOLÁNYI Mit szólsz ehhez?
ESTI KORNÉL Az a baj, hogy unom, kimondhatatlanul unom a
betűket és a mondatokat. Az ember irkál-firkál,
s végül azt látja, hogy mindig ugyanazok a szavak
ismétlődnek. Csupa: nem, de, hogy, inkább,
azért. Ez őrzítő.

KOSZTOLÁNYI Ezt én majd elintézem. Elég, ha beszélsz.
ESTI KORNÉL Csak magamról beszélhetek. Arról, ami történt
velem. ~~Mi is történt? Várj csak. Voltaképp
semmi. A legtöbb emberrel alig történik valami.~~
~~De~~ sokat képzelődtem. Ez is az életünkhöz tar-
tozik. Nemcsak az az igazság, hogy megcsókolunk
egy nőt, hanem az is, hogy titokban vágyakoztunk
rá, s meg akartuk csókolni. Sokszor maga a nő a
hazugság, és a vágy az igazság. Egy álom is va-
lóság. Ha arról álmodom, hogy Egyiptomban jár-
tam, útirajzot írhatok róla.

KOSZTOLÁNYI Szóval útirajz lesz? Vagy életrajz?
ESTI KORNÉL Egyik sem.
KOSZTOLÁNYI Regény?
ESTI KORNÉL Isten ments! Minden regény így kezdődik: "Egy
fiatalember ment a sötét utcán, feltűrt gallér-
ral." Aztán kiderül, hogy ez a feltűrt gallérú
fiatalember a regényhős. Érdekcsigázás. Borzal-
mas.

KOSZTOLÁNYI Hát mi lesz?
ESTI KORNÉL Mind a három együtt. Útirajz, melyben elmesélem,
hol szerettem volna utazni, regényes életrajz,
melyben arról is számot adok, hogy a hős hányszor
halt meg álmában. Egyet azonban kikötök. ~~Össe-
ne csirizeld holmi bárgyú mesével.~~ Maradjon min-
den annak, ami egy költőhöz illik: töredéknek.

ESTI KORNÉL Igaz. (csend) Valamit elfelejtettünk. Mi lesz a
stílussal?

KOSZTOLÁNYI Közösen írjuk.
ESTI KORNÉL De a mi stílusunk homlokegyenest ellenkezik. ~~Te
újabbán a nyugalmat, az egyszerűséget kedveled.
Klasszikusok a példaképeid. Kevés dísz, kevés~~

~~szó. Az én stílusom ellenben még mindig nyugtalan, kócos, zsúfolt, cifra, regényes. Javíthatatlan romantikus maradtam. Sok jelző, sok hasonlat. Ezt nem engedem elsikkasztani.~~

KOSZTOLÁNYI

Tudod, mit? Itt is felezünk. Amit mondasz, fölveszem gyorsírásban. Aztán majd törölök.

ESTI KORNÉL

Milyen kulcs szerint?

KOSZTOLÁNYI

Tíz hasonlatból megmarad öt.

ESTI KORNÉL

Száz jelzőből pedig ötven. Helyes.

KOSZTOLÁNYI

(kezet fognak) Kornél, és ki jegyezze majd a kötetünket?

ESTI KORNÉL

Mindegy! Talán jegyezd te. Te tedd rá a neved. Viszont az én nevem legyen a címe. A címet nagyobb betűvel nyomtatják.

TÖMEG

Es-ti Kor-nél!

(Sötét.)

2. jelenet

(Iskola. Esti Kornél félénken áll az osztály előtt. Majd a tanítóhoz fordul, de nem mer megszólalni.)

TANÍTÓ   Hát te mit keresel ott? Ki állított oda, te gyerekek? Gyere csak ide.
ESTI KORNÉL   Tessék engem hazaengedni.
TANÍTÓ   Miért?
ESTI KORNÉL   Nem akarok többé iskolába járni.

(Az osztály hahotázva kineveti.)

TANÍTÓ   Csönd legyen! Miért nem akarsz te iskolába járni?
ESTI KORNÉL   Mert engem itt nem szeret senki.
TANÍTÓ   Bántott valaki?
ESTI KORNÉL   Nem.
TANÍTÓ   (szigorúan) Hát akkor mit kotyogsz összevissza? Nem szégyelled magad, te anyámasszony katonája? Otthon bizonyára elkényeztettek. Jegyezd meg, hogy itt te is olyan vagy, mint a többi. ~~Itt nines kivétel. Itt mindenki egyenlő. Értetted?~~

(Az osztály helyeslően mozgolódik.)

TANÍTÓ   (lágyabban kérdezi) Rosszul vagy?
ESTI KORNÉL   Nem.
TANÍTÓ   Fáj valamid?
ESTI KORNÉL   Nem.
TANÍTÓ   Na, menj szépen a helyedre. Hol a helyed?
ESTI KORNÉL   Sehol.
TANÍTÓ   Sehol? Hát ülj le valahová.

(Esti Kornél az osztály felé fordul. Arcok vigyorognak feléje, sok-sok kis arc, mely egyetlenegy óriási, ijedelmes bálványarccá fancsalodott. Szédelegve botorkál ide-oda. Valahol középpütt talál egy tenyérszerű helyet, egy pad legszélén. Csak féllábával ülhet le ide, úgy, hogy a másik lába az úrben lógott. Mégis jobb így ülni, eltűnni a szemek elől, megsemmisülni a tömegben.)

TANÍTÓ   Gyermekek, vegyétek elő a táblát és palavesszőt.
Írunk. Az i betűt írjuk.

(Palatáblák zörögnek. Esti Kornél is a padra akarja fektetni palatábláját, de a mellette ülő morcos, fekete fiú ellenségesen kifelé tuszkolja. Nem engedi írni. Erre keservesen és hangosan sírva fakad.)

TANÍTÓ   Mi az?

EGY KISDIÁK   Sír.

TANÍTÓ   Kicsoda?

MÁSIK KISDIÁK   Ez itt, ni.

HARMADIK KISDIÁK   Itatja az egereket!

TANÍTÓ   Csönd legyen! (Esti Kornélhoz lép) Ne sírj! Ülj be a padba. Egészen. Mért nem engeditek be? Itt még soknak van hely. Így ni. Tedd magad elé a táblát, vedd a kezedbe a palavesszőt. Töröld meg az orrod. Most írni tanulunk. Vagy te nem szeretnél megtanulni írni?

ESTI KORNÉL   (elgondolkozva, halkán) De igen.

TANÍTÓ   Nahát. (megsimogatja a fejét) Hogy hívnak téged?

ESTI KORNÉL   (motyog, nem lehet érteni)

TANÍTÓ   Nem értem. Mindig bátran és értelmesen felelj.
Mi a neved?

ESTI KORNÉL   (felnéz, majd bátran és értelmesen mondja) Esti Kornél. Esti Kornél az én nevem.

(Sötét.)

3. jelenet

(Vonatfülke. Esti Kornél ül magányosan, vele szemben egy anya és lánya. A lánya megállás nélkül sugdos anyja fülébe. Megállás nélkül! Kosztolányi ül le Esti Kornél mellé.)

KOSZTOLÁNYI Kornél! Mindketten virágvasárnap születtünk, hajnali hat órakor.

ESTI KORNÉL Így igaz, Kosztolányi. Tizennyolc esztendeje.

KOSZTOLÁNYI Bizony, tizennyolc esztendősek lettünk. (elgondolkozik) Néhány éve történt. Öt. Hat. Hét? Fényes délben siettem hazafelé az iskolából, öszszeszíjazott könyveimmal. Valaki utánam kiáltott: Kornél! ~~Egy zöld kabátos úr mosolygott rám. Nézd, Kornél fiam kezdte, és arra kért, hogyha hazaérek, adjak be hozzájuk, a szomszédba, egy csomagot.~~ Tévedni tetszik. Nem én vagyok Esti Kornél - dadogtam. Micsoda? - ámult a zöldkabátos. Ne tréfálj, gyerek. Hát ti nem a Gombkötő utcában laktok? Tisztelettel válaszoltam néki: Nem, kérem. Mi a Damjanich utcában lakunk. Testvére vagy te a Kornélnak? - kérdezte. Nem, kérném szépen. Én az iskolatársa vagyok. Egy osztályba jár velem, s mellettem ül, a második padban. Kornél azonban a múlt félévben is kettőből bukott, dolgozatainak külalakja rendetlen, magaviselete kevésbé szabályszerű, én pedig az osztály első tanulója vagyok, tiszta jeles, dolgozataim külalakja rendes, magaviseletem jó, azonkívül franciát, zongorát is tanulok, magánszorgalomból. Meg mertem volna esküdni - dűnnyögte maga elé a zöldkabátos.

ESTI KORNÉL Ezt most mért mondtad el nekem?

KOSZTOLÁNYI Hogy tudd: mi - bár hasonlítunk -, nem vagyunk ugyanazok!

ESTI KORNÉL De nem ám!

KOSZTOLÁNYI No, Kornél barátom, ugye gyönyörű Pest? Ugye, nagy a Duna? Merre is utazol?

ESTI KORNÉL El, ki a világba. Messzire.

KOSZTOLÁNYI Messzire, messzire. Értem.

(Kosztolányi eltűnik. Esti Kornél kinyit egy könyvet, olvasni kezd. Felsípól a vonat, az anya rémülten keresztet vet.)

ESTI KORNÉL (elmosolyodik) No lám!

(A leány az anyja karjába csimpaszkodik, és úgy suttog a fülébe. Olykor tenyeréből tölcserít is formál, és úgy suttog. Szakadatlanul suttog neki valamit. Hogy mit, azt nem lehet hallani. Az anya figyel is rá, nem is. Bólingat, tagadólag rázza fejét. Amikor ez a suttogás - vagy inkább susogás - puszogássá és vihorászássá fajul, csitítja. Gépiesen, félszavakkal próbálja leszerelni: "Csöndesen, kisleányom". "Igen, kisleányom". "Nem, nem, kisleányom". De ez minden. Esti fülel.)

ESTI KORNÉL Mit sutyoroghat ez a lány?

(Esti Kornél minden erejét kifejtve a szövegre központosítja figyelmét. Alig olvasott azonban négy-öt oldalt, olyasmit vesz észre, ami végképp kihozza sodrából. Észrevette, hogy ez a leány reá mutogat. Az anyja karjába kapaszkodva, suttogva, mint eddig, és reá mutogat. Ami sok, az aztán sok!)

ESTI KORNÉL Ami sok, az aztán sok! Gúnyolódik tán?

(Esti Kornél megvárja, míg a leány ismét reá mutogat, és mikor ujja az orra előtt hadonászik, ölébe csapja könyvét, s magyarázatot követelve feléje fordul. A leány, mint akit tetten érnek, meghökken. Vékony ujja szinte jégcsappá dermednek. Úgy áll a levegőben. Lassan húzza vissza. Anyja most se szól semmit. Megragadja a leány kezét - a bűnös kis kezét, mely mutogatott -, a két tenyere közé fekteti, bezárja, s szelíden, végtelen gyöngédséggel és türelemmel tapsikolni kezdi, mintha nyulacskát játszana vele: "Ez elment nyulászni... ez megfogta..." Némi fegyverszünet áll be. A suttogás gyérül vagy olyan halk lett, hogy nemigen lehet hallani. Az asszony kinyitja kezításkáját. Egy kést vesz ki belőle, egy éles, hegyes, vékony pengéjű aranykést. Utána még kivesz egy gyönyörű, vajsárga almát, ami vattába van csomagolva. Ügyesen, gondosan meghámozza, gerezdekre szeleteli, s a gerezdeket az aranykés hegyére tűzdelve egyenként emeli a leány szája felé. A lány nem szépen eszik. Csámcsog. Amint a gerezdeket kissé duzzatag ajkai közé kapja, fehér, tapadó nyál

képződik, mint a kis fecskefiókák csőrén, olyan tajték, olyan hab, mely holmi belső forróságtól sűrűsödik meg. Mohón tátogatja csőrét minden falatra. Közben föltárja vérszegény ínyét is, ritkásan álló, romlott fogacskáit, melyek benn a szájában feketésen csillámlanak.

ANYA   Akarsz még, kisleányom?
LÁNY   (bólint)

(Csak az utolsó gerezd van még hátra. Egyszerre talpra ugrik a lány, föltépi az ajtót, és a folyosóra rohan. Az anyja rémülten iramodik utána.)

ESTI KORNÉL   Mi történt már megint? Mi van az almával és az anyával? Mi van ezzel a leánnyal? (fölugrik, körültekint az üres fürkében) ~~Egyedül maradtam.~~ Végre egyedül maradtam! Kik ezek? Mik ezek? Kicsoda ez a neveletlen leány, aki folyton suttog, mutogat, aztán kiront, az anyja pedig utána, mint egy csendőr? Milyen jelenet kezdődik ott künn, és milyen jelenet fejeződött be itt az imént, akkor, amikor végre békésen almáztak a hirtelen beállott csöndben, melynek végszavát még csak sejteni se lehet? Kicsoda ez az anya, aki mindent eltűr leányától, mindent ráhagy, egyetlenegyszer sem utasítja rendre, sőt olyan puha, vagy olyan buta, hogy majomszeretettel becézi vásottságáért?

ANYA   (hangja) Menj be, kisleányom. Menj be szépen, kisleányom!

(Percek múlnak el. Újra semmi nesz, semmi mozgás. A leány belép. Utána, a sarkában, az anyja. Becsukja az ajtót, leül az ablak mellé. Estivel szemben. A leány nem ül le. Csak áll, indulatosan, konokul, ingerülten. Az anya vár egy darabig, majd a lány mellé lép, átöleli, s nagyon hosszan sugdos a fülébe. Hosszú percek telnek el, majd mindketten leülnek Esti Kornéllal szemben.)

ANYA (gyógyszert és egy kanalat vesz elő) Most majd szépen, csöndesen elalszol, kisleányom. Aludj, kisleányom, nyugodtan aludj!

(Elalszanak mindhárman. A lány felébred, Esti Kornélhoz oson, közélről nézi. Kornél kinyitja szemeit, a lány visszaroan anyja mellé, tetteti az alvást. Esti Kornél zavarban van. A lány néha ráles, s halkan vihog.)

ESTI KORNÉL Jaj, de förtelmes ez. Ez a leány szerelmes belém. Belém szerelmes ez a kukac, ez a csirke, ez a giliszta. Szerelmes belém ez a láb, ez a szem s ez a száj is, ez a borzalmas száj. Velem akar táncolni, énvelem, azon a trágár gyermekbálon, a bóbitájával, az eperszín szalagcsokrával, ez a kis maskara, ez a kis báli rém. Jaj, de förtelmes. Mit lehet itt tenni?

(Esti Kornél tetteti az alvást. A lány néha ránéz, majd halkan feláll, odalép hozzá, és megcsókolja. Hirtelen felriad az anya is.)

ANYA Ó, bocsánatot kérek. De hiszen tetszik látni... Editke, Editke, Editke!

(Esti Kornél undorodva a száját törölgeti. Az anya magához öleli lányát, csókolgatja, simogatja. Majd felnéz, s pakolni kezd. Mikor elkészül, felállnak mindketten, az anya odabiccent Esti Kornélnak.)

ESTI KORNÉL (gondolata felhangosítva) Asszonyom, én kimondhatatlan tiszteletet és mély részvétet érzek ön iránt. Mindjárt az első pillanatban rendkívül rokonszenvesnek találtam. Homlokán észrevettem egy jegyet, egy olyan fájdalmat, melyet eddig még sohase láttam. Ön egy mártír anya, ön egy szent vértanú anya, hét törrel szívében. Nagyon sajnálom. Leányát is nagyon sajnálom. Különös leány. Adjon neki talán brómkáliumot, oldatban, esténként egy kávéskanállal, és fürdesse hideg vízben. Nekem is ez használt. Ami azt a - hogy

is fejezzem ki magam - dolgot illeti, nem vettem zokon. Egy kicsit féltem. De már nem félek. El is felejtettem. Csak az nyugtalanít, hogy hová tűntek éjfél után. Most sem értem, hogy hol lehetek olyan sokáig. Az az ötletem támadt, hogy ekkor ön, asszonyom, a leánya kedvéért, akit úgy szeret, a leánya kedvéért, aki nem él ebben a világban, elment vele együtt a fantasztikum birodalmába, és ott vele együtt láthatatlanná vált. Nem kielégítő magyarázat, elismerem. De mély költői gondolat. Ezért bátorkodom közölni. Én írónak készülök. Egyszer talán meg is írom ezt. Nagyon nehéz téma. De engem ilyesmi érdekel. Olyan író akarok lenni, aki a lét kapuin dörömböl, s a lehetetlent kísérli meg. Ami ezen alul van, azt lenézem - tessék megbocsátani szerénytelenségemért, hiszen még senki vagyok és semmi -, mégis lenézem, mélységesen megvetem. Amit itt átéltem, nem felejttem el soha. Megőrzöm emlékeim között, és ezzel fejeztem ki sohase szűnő gyászomat. Én már semmiben se hiszek. Ebben azonban hiszek. Most pedig engedje meg, asszonyom, hogy mielőtt végképp eltávoznék, együttérzésem és fiúi hódolatom jeléül megcsokoljam kezét.

(Az anya hosszan nézi Esti Kornélt, aki lassan feláll, s meghajol az asszony előtt.)

ANYA (gondolata felhangosítva) Szegény fiú, szegény fiú. Micsoda rémes éjszakád lehetett. Amikor be szálltál hozzánk, eszembe jutott, hogy el kellene valahogy távolítanom téged. Láttam, hogy remegsz. Néha kissé nevetséges is voltál. Föl akartalak világosítani. Csakhogy nekem nem lehet ilyesmivel törődnöm. Akkor folyton-folyton beszélnem kellene, mindenkinek el kellene mondanom, itt a vonaton, otthon a szomszédoknak, külföldön is és mindenütt, hogy mi történt minálunk. Ez lehetetlen. Hát inkább hallgatok. Aztán

őszintén szólva egy kissé el is fásultam az emberek iránt. Éjfélkor, mikor leányommal elhagytam ezt a fülkét, olyan jelenet játszódott le, melyet hogy nem láttál, örökké hálás lehetsz, azt reméltem, hogy majd csak meggondolod magad, és közben átszállsz máshová. Te ezt nem tetted. Finomságból nem tetted. Nem akartad tudtomra adni, hogy körülbelül tudod azt, amit tudsz. Szépen viselkedtél. Úgy viselkedtél, amint egy jól nevelt úrifiúhoz illik. Köszönöm. Még gyermek vagy. Bizony, a fiam lehetnél. A vóm lehetnél. Az lehetnél, a vóm lehetnél. Lásd, mi minden nem jut eszébe egy anyának. Még egy ilyen anyának is. Még egy ilyen leány anyjának is. De nem lehetsz a vóm. Senki se lehet az én vóm. Te nem ismered még az életet. Az orvosok diagnózisát sem ismered. A svájci és német tanárok nem sok jóval biztatnak. Tanácsuk ellenére utaztunk el. Itt a közelben van egy kis sziget. Oda viszem őt, eldugni. Ezen a nyáron még együtt akarok vele lenni. Talán ez az utolsó nyarunk. Aztán, úgy látszik, mégiscsak el kell majd „helyezni”. Már évek óta ezt ajánlják a szaktekintélyek, az ott-honiak meg a külföldiek is. Vannak megbízható „intézetek”. Ott külön szobát kap, vigyáznak testi épségére. Meg is lehet látogatni, ahányszor kívánom. Te még nem ismered ezt. Ne is ismerd meg soha. Isten áldjon. Én hiszek Istenben. Hinnem is kell benne, mert másképp nem tudnám teljesíteni kötelességem. Menj, fiam. Felejtsd el az egészséget. Légy boldog, fiam!

(Esti Kornél még mindig hajol az asszony előtt, aki finoman felemeli Kornél fejét, majd kezét nyújtja néki kézcsókra. Esti Kornél megcsókolja kezét, majd az anya és lánya kilépnek a fülkéből. Hosszú évek telnek el. Esti Kornél egyedül zötyög a vonaton. Hirtelen fény világít az arcába, belép a kalauz. Bolgár. Esti Kornél a zavar után cigarettaival kínálja, amit amaz el is fogad. Ülnek egymással szemben, dohányoznak.)

ESTI KORNÉL   (hosszú csend után) Na?

KALAUZ (hosszan válaszol, bolgárul)
ESTI KORNÉL (hosszú csend után) Igen.
KALAUZ (hosszan válaszol, bolgárul)
ESTI KORNÉL (hosszú csend után) Igen?

(A kalauz mesél, mesél, mesél. Esti Kornél így-úgy reagál. Megáll a vonat, a kalauz felpattan, de jelzi, hogy mindjárt jön vissza. Elrohan.)

ESTI KORNÉL Harminc évem alatt ilyen jót még nem beszélgettem senkivel.
KALAUZ (jön vissza, leül, folytatja, bolgárul)
ESTI KORNÉL (mikor hatásszünetet tart a kalauz) Igen?
KALAUZ (nagyon-nagyon röhög, majd elővesz egy fotót a kutyájáról, Esti Kornélnak mutatja, és folytatja, bolgárul)
ESTI KORNÉL (nézegeti a képet) Igen szép eb!
KALAUZ (nem tetszik neki Esti lelkesedése, láthatóan haragszik a kutyára)

(A kalauz egy selyempapirosba csomagolt rejtélyes holmit emel ki táskájából, s arra kéri Estit, hogy bontsa ki. Kibontja. Mindössze két nagy, zöld gomb volt benne, két csontgomb, két, férfikabátra való csontgomb. Esti Kornél csörgeti a két gombot, játékosan, mintha általában különös kedvelője volna a gomboknak, de a kalauz ekkor kikapja a kezéből a gombokat, s gyorsan, hogy ne is lássa többé, eldugja táskájába. Aztán pár lépést tesz, elfordul, s a kocsifalához dől. Szeme tele könnyel. Ez a nagy, kövér ember sír. Eleinte férfiasan, titkolva könnyeit, de aztán úgy sír, hogy a szája vonaglik, és a lapockái reszketnek.)

ESTI KORNÉL (megrázza a kalauz vállait) Nye, nye, nye!

(A kalauz könnyeiben fuldokolva egy másik, szintén egytagú szót dadog, majd lassan magához tér. Halkabban piheg. Zsebkendőjével törölgeti nedves arcát. Megszólal. Most azonban hangja tökéletesen megváltozott. Kurta, éles kérdéseket intéz Esti Kornélhoz. A kérdések egyre gyorsabban és határozottabban kattognak, mint a gépfegyverek. Ezek elől nem lehet kitérni. Úgy látszik, hogy kelepcébe került Esti Kornél, s elhagyta jószerencséje. De megmenti fölénye. Kiegyenesedik, metsző hidegséggel méri végig a

kalauzt, s mint aki méltóságán alulinak tartja, hogy ilyesmire válaszoljon, sarkon fordul, és az ablakhoz vonul. A kalauz nem mozdul, csak áll-áll hűségesen, mint a kutya. Ismét beszél, hal-kan, folyamatosan, föl nem tartóztathatóan. Talán mentegetődzik, talán vádaskodik a kínos jelenet miatt, de arcán mély megbánás, szívbeli töredelem mutatkozik. Esti Kornél feléje biccent egyet. A kalauz arcára hálás mosoly suhan. Feszés vigyázzban tiszteleg, majd eltűnik. Esti Kornél vár, majd leül. Egy török család - nagymama, anya, lányka - lép be a fülkébe, és leülnek. Esti Kornélt megigézi a lány, aki gyönyörű. Nem törődve az öregasszonnyal és az anyával, letérdel a lány elé. (Az anya rákiált a lányra.)

TÖRÖK ANYA

Kücsük!

ESTI KORNÉL

(a lány boldogan néz vissza rá) Te vagy az első török leány, a legelső török leány, akivel találkoztam. Kücsük, Kicsi, Kicsikém, szeretlek. Hajdan, az iskolában a mohácsi vészről tanultam. Tudom, hogy őseid az én őseim vérért ontották, s másfél évszázadig tartottak bennünket szegényletes rabságban. Mégis, újabb százötven évig lennék a rabod, a cseléded, édes kis ellenségem, édes napkeleti rokonom. Tudod mit? Kössünk békét. Én sohase haragudtam a te népedre, mert tőle kaptuk legszebb szavainkat, azokat a szavakat, melyek nélkül boldogtalan volnék. Költő vagyok, a szavak szerelmese, bolondja. Ti adtátok nekünk ezt a szót: gyöngy, és ezt a szót: tükör, és ezt a szót: koporsó. Te gyöngy, mely lelkelem tükrében tündökölsz, koporsóm zártáig. Érted-e? Már hogyné értenéd, hiszen ezek a ti szavaid, s a betű is, az írás is, amelyből élek. Háromszáz-harminc legékesebb szavunkat nektek köszönhetem. Régóta kerestem már valakit, egy törököt, akinek kifejezhetném érte el nem múló hálám, s legalább részben visszafizethetném ezt a szókölcönt.

(Az anya megpofozza Esti Kornélt. Majd az öregasszony is. Kücsük megsimogatja a férfi arcát.)

(Sötét.)

4. jelenet

(Mulató. Odébb táncoslányok rázzák magukat, zene szól. Esti Kornél ül magányosan, Kosztolányi lép hozzá, leül.)

KOSZTOLÁNYI (csend) Kücsük?
ESTI KORNÉL Kicsi! Kicsike! Így lobogtam, rajongtam, amikor hirtelen egy sötét alagútba fúródott bele vonatunk. Kücsük lágyan felém alélt. Én pedig gyorsan és szilajul csókolni kezdtem a száját. Ha jól emlékszem, pont háromszázharminc csókot adtam neki. Elhiszed ezt, Kosztolányi?

KOSZTOLÁNYI Néked elhiszem. (csend) És merre jártál, Kornél?
ESTI KORNÉL Meglátogattam a Becsületes várost.
KOSZTOLÁNYI Olyan is van?
ESTI KORNÉL Ott csak az üdvözli a másikat, aki valóban szereti is, becsüli is az illetőt. Fekete szemüveges koldus kuporg az aszfalton. Bádogtányér az ölében. Mellén kartonlap: Nem vagyok vak, csak nyáron viselek fekete szemüveget. A cipőbolt tükrös kirakatában ezt olvastam: Lábrontó cipők. Tyúkszem, tályog szavatolva. Több vevőnk lábát amputálták. A szomszédos boltban: Drága és rossz ruhák. Tessék alkudni, mert becsapjuk. A vendéglőn: Ehetetlen ételek, ihatatlan italok. Roszszabb, mint otthon. Egy könyvesbolt kirakatában az újdonságok színes papírszalaggal átkötve verték maguknak a hírt: Olvashatatlan szemét. Az agyalágyult öreg író utolsó műve, mely eddig egy példányban sem kelt el. Hörgő Ervin legémelyítőbb, legmodorosabb versei. Hm. Bölcsék.

KOSZTOLÁNYI És nem mennek tönkre ebben a bölcsességben?
ESTI KORNÉL Az üzletek mind zsúfolva vannak. Mind virágznak. Rengeteg újságjuk van. A Hazugság-ot, az Önérdék-et, a Gyáva Útonálló-t és a Bérenc-et emelném ki. A Bérenc az első oldalán kövér betűkkel ezt közli a nyilvánossággal, állandó futófej gyanánt: Ennek az újságnak minden egyes betűjét megfizetik. Valamennyi kormánytól egyformán függ, sohase írja meg véleményét, csak akkor, ha szennyes haszonlesése követeli. Épp

ezért figyelmeztetjük olvasóinkat, akiket egyenként és együttesen mélységesen lenézünk és megvetünk, hogy ne vegyék komolyan cikkeinket, és bennünket is nézzenek le, vessenek meg annyira, amennyire megérdemeljük, ha ugyan ez emberileg lehetséges. A parlament előtti téren több ezernyi főből álló tömegnek szónokolt valaki: Elég, ha egy pillantást vettek szűk homlokomra, állati kapzsiságtól eltorzult arcomra, s azonnal láthatjátok, kivel van dolgotok. Semmiféle mesteriséghez, tudományhoz nem értek, a világon semmire se vagyok alkalmas, legföljebb arra, hogy az élet értelmét magyarázzam nektek s vezesselek benneteket a cél felé. Hogy mi ez a cél, azt is elárulom. Egy-kettő meg akarok gazdagodni, pénzt harácsolni, hogy minél több legyen nekem, s minél kevesebb nektek. Ezért titeket még inkább el kell majd butítanom. Vagy talán azt hiszitek, hogy már elég buták vagytok? Nem, nem - harsogta a tömeg fölháborodva. Na? (Esti Kornél lelkesen mesél tovább) Késő éjszaka vetődtünk haza. Úgy látszik, a rendkívüli élmények elcsigáztak. Lázas voltam. Tüsszögtem, köhögtem is. Orvost kértem. Drága doktor úr - panaszkodtam -, kissé meghültem, náthás vagyok. Náthás? Akkor kérem, fordítsa el a fejét, mert még innen, öt méterről is megfertőzhet. Gyermekeim vannak. Meg se vizsgál? - kérdeztem. Fölösleges. Nátha ellen nincs orvosság. És ha tüdőgyulladásom lesz? Akkor meg fog halni - jelentette ki. Nagy Frigyes egyszer az ütközet után a csatatéren sétálgatott. Egy haldokló közvitéze siránkozva tárta feléje karját. A császár lovaglóostorával a katona felé suhintott, s így rivallt rá: "Gazember, hát örökké akarsz élni?" Ezt a kis történetet szoktam idézni betegeimnek. Mély bölcsesség van benne. És milyen igaza van!

KOSZTOLÁNYI

(csend) Magadra hagylak, Kornél. Meséld másnak a képtelenségeidet. Ez megírhatatlan.

ESTI KORNÉL

Gyorsan adj ide ötöt. Fizetek.

(Kosztolányi leszámol öt pengőt. Esti Kornél fizet egy pincérnek.)

ESTI KORNÉL Furcsa.
KOSZTOLÁNYI Micsoda?
ESTI KORNÉL Ez a szó: "pénzzavar". ~~Az ember azt hihetné, hogy a pénz okozza a zavart. Holott nem a pénz okozza, hanem éppen az ellenkezője, a pénz hiánya, a pénztelenség.~~ Ám igazán a pénz akkor okozza a zavart, amikor túlon túl sok van belőle. Ezt is ismerem.

KOSZTOLÁNYI Te?
ESTI KORNÉL Aha. Volt nekem valaha rengeteg pénzem is. Hajdanában, hajdanában, danában.

KOSZTOLÁNYI Dániában?
ESTI KORNÉL Nem, itt Budapesten. Amikor örököltem.
KOSZTOLÁNYI Kitől örököltél te?
ESTI KORNÉL Egy homályos anyai nagynénemtől. Anselm Mária Teréziától. Hamburgban lakott. Valami német báró felesége volt.

KOSZTOLÁNYI Érdekes. Erről még nem is beszéltél.
ESTI KORNÉL (hallgat)
KOSZTOLÁNYI No?
ESTI KORNÉL Elhiszed?
KOSZTOLÁNYI (bólint) És mi lett a rengeteg pénzeddel?
ESTI KORNÉL Elosztogattam utazásaim alatt. Itt is, ott is. Az utolsó pengőket egy májusi napon. Ha jól emlékszem, valami kék szemű öregúr mellé kerültem, aki nyírt, ezüst szakállt viselt, s két kezét merengve nyugtatta sétapálcája gamóján. Kopottas kabátot viselt. Holmi nyugalmazott adóhivatalnoknak látszott. Én épp egy ezüst ötkoronást kötöttem ki zsebemből, azon mesterkedve, hogy felöltője zsebébe csempésszem a két mozgékony, hosszú ujjammal, mikor az öregúr kezemet karja alá szorította, s ordítózni kezdett, tolvajt kiáltott. A kalauz azonnal lecsengette a villámot, rendőrt hívott. Hiába védekeztem. Tetten értek. Itt végződött be pályafutásom..

KOSZTOLÁNYI (megöleli) Te örült!

ESTI KORNÉL

Szóval, nem unalmas? Eléggé érdekes? Eléggé képtelen, valószínűtlen és hihetetlen egy történet ez? Eléggé föl fogja bőszićteni azokat, akik az irodalomban lélektani megoldást, értelmet, erkölcsi tanulságot is keresnek? Jó. Akkor megírom. Holnap, ha pénzt kapok érte, majd megadom az öt pengődet is. No, szervusz.

(Sötét.)

5. jelenet

(Esti Kornél szobája. Ágy, asztal, szék, szekrény. Kornél levelet ír, majd hirtelen felnéz.)

ESTI KORNÉL (szaval) Mért nézek az éjbe? Mért hallom a vándor bolygók robogását, mért látom a csillag messze, kalandor fényét...! Ez egy vers lesz. Egy költött költemény...

(Félredobja levelét, leírja ezeket a szavakat. Aztán vár, vajon lesz-e belőle valami, vagy - mint sokszor - elakad az égi távirat, mintha valahol baj volna a leadógépben. De most ömlöttek a sorok, kiegészültek és megvilágították egymást. Tágra nyitja fülét. Új hangokat hall. Szemeit az ablakot takaró zöld függönyre mereszti. Azon keresztül is látja a csillagos égboltot. Sokáig jegyezget, összevissza. Többször elolvassa. Csöngetnek a kapun. Pataki Elek lép be az ajtón.)

ESTI KORNÉL Szervusz, Elek. Foglalj helyet. Azonnal.

PATAKI (szomorúan áll)

ESTI KORNÉL Verset írtam. Meghallgatod? Két oldal.

PATAKI (leül)

ESTI KORNÉL (olvas) Mért nézek az éjbe? Mért hallom a vándor bolygók robogását...

(A verssorokból dallam lesz, Esti Kornél pörög-forog, élvezi versének minden mondatát. Mikor befejezi, Patakira néz.)

PATAKI Szép.

ESTI KORNÉL Tetszik? Igazán tetszik?

PATAKI Nagyon.

(Pataki fölkel a székből, az állólámpa fénykörébe jön, lassan. Megragadja Esti Kornél mindkét kezét.)

PATAKI Kérlek, én azért jöttem hozzád, mert még sohase voltam ily közel az öngyilkossághoz.

ESTI KORNÉL Micsoda?

PATAKI Lacika... Lacika.

ESTI KORNÉL Mi történt? Mi történt veled?

PATAKI Egy óra múlva operálják.

ESTI KORNÉL Miért?

PATAKI Vakbélgyulladás.

ESTI KORNÉL Hisz az semmi. Ülj le, Elek, ülj ide. Ne számárokodj. Akarsz egy pohár vizet?

PATAKI (iszik) Jaj, végem. Tudom, hogy végem. De a kórházban már nem volt maradásom. Délután szállítottuk be. Most előkészítik szegénykét. Ezt nem bírtam nézni. Az anyja maradt vele. Künn vár a kocsi. Mindjárt megyek.

ESTI KORNÉL Mióta beteg?

PATAKI Hát elmesélem. Lacika már egy hete panaszkodott, hogy fáj a gyomra. Mindig a gyomrát fájdtította, satöbbi. Azt hittük, karácsonyi gyomorrontás. Az ünnepek alatt sokat evett, satöbbi, satöbbi. Hát így kezeltük. Hashajtó, koplaltatás, satöbbi. De nem lett jobban. Ma reggel aztán hányt. Nyomban elhívtuk Rátzot, utána Varghát is, aztán a tanárt, Elzászt. Szóval vakbélgyulladás. Kilenckor operálják.

ESTI KORNÉL Ugyan. Hát csak ennyi az egész?

PATAKI De láza van. Harminckilenckettő. Ilyen nagy láz arra vall, hogy a vakbél gennyes.

ESTI KORNÉL Minden vakbélgyulladásnál van láz.

PATAKI Mi csak átfúródástól félünk.

ESTI KORNÉL Az rázóhideggel jár. Kirázta a hideg? Nahát. Ne izélj. Nincs ott semmi átfúródás.

PATAKI Azt hiszed?

ESTI KORNÉL Azt, azt.

PATAKI De altatják.

ESTI KORNÉL Csináltasd helyi érzéstelenítéssel.

PATAKI Nem lehet. Éppen ez az. Elzász azt mondta, hogy nem lehet.

ESTI KORNÉL Akkor altatják.

PATAKI Csakhogy a szíve gyöngye. A vörheny óta olyan gyöngye a szíve, hogy folyton pihennie kellett, még a torna alól is föl van mentve. Jaj, ha ezzel a gyerekekkel valami történik, én nem élem túl. Érted, egy pillanattal sem élem túl.

ESTI KORNÉL Hány éves?

PATAKI Kilenc.

ESTI KORNÉL   Kilenc? Hisz már nagy gyerek. Elzász két-három éveseket is operál, s eddig még egyikkel se történt semmi. Különben is a gyermekek életereje a csodával határos. Azok a friss sejtek, azok az elhasználatlan, élettől duzzadó szövetek föl se veszik azt, amibe az erős felnőttek belepusztulnak. Légy teljesen nyugodt. Kidobják a vakbelét, és kutya baja. Egy hét múlva fölkel. Holnap, nem: még ma, másfél óra múlva - nevetni fogsz az egészen. Mindketten nevetünk majd. (megöleli Elizát) Hallatlan. Én pedig untattalak téged.

PATAKI   Mivel?

ESTI KORNÉL   Ezzel a szeméttel.

PATAKI   Milyen szeméttel?

ESTI KORNÉL   Ezzel a verssel.

PATAKI   Ja. Nem untattál.

ESTI KORNÉL   Dehogynem. Amikor ilyen lelkiállapotban vagy - megjegyzem: minden ok nélkül -, én téged legújabb elmeszüleményemmel szórakoztatlak. Hát ez pokoli, igazán pokoli.

PATAKI   Nem. Hidd el, még jól is esett hallani. Legalább elterelte kissé a figyelmem.

ESTI KORNÉL   Tudtál figyelni?

PATAKI   Tudtam.

ESTI KORNÉL   Érdekelt?

PATAKI   Hogyne.

ESTI KORNÉL   És mi róla a véleményed?

PATAKI   Az, hogy kitűnő. Egyik jelentős versed.

ESTI KORNÉL   Csak jelentős?

PATAKI   Nagyon jelentős.

ESTI KORNÉL   Nézd, én nem akarok dicséretet zsarolni. Ettől, de hisz tudod, mindig undorodtam. De szükségem van arra, hogy egy becsületes szót mondj róla. Ha megírok valamit, mindig azt hiszem, hogy az a legkülönb munkám. Nem is lehet ez másképp. Bizonyára te is így vagy ezzel. Aztán lassanként megszokom, hogy van, unni kezdem, kétségek fognak el, hogy egyáltalán érdemes volt-e vesződnöm. Egyébként is dögvoráson van a mi mesterségünk. Ki a fenét érdekel, hogy fáj a fejünk, mikor mindenkinek fáj a feje? Tehát beszélj.

PATAKI Mondtam, hogy pompás.

ESTI KORNÉL Az elejében magam is biztos vagyok. Mért látom a csillag messze, kalandor fényét... Ez az ihlet, a tiszta ihlet. De később, a közepe táján úgy tetszett, az előbb éreztem, mikor fölolvastam, hogy valamit esik.

PATAKI Hol?

ESTI KORNÉL Ott, ahol a rövidebb sorok következnek. Nem emlékszel? Karbunkulus, te izzó... Nem hamis ez? Nem fölfújt és bőbeszédű? Nincs itt valami törés?

PATAKI Nincs semmi törés.

ESTI KORNÉL Azt hiszed?

PATAKI Azt, azt.

ESTI KORNÉL Mondd, Elizám, és az egész úgy, ahogy hallottad, nem szónokias kissé?

PATAKI Hogy szónokias-e? Én, kérlek, nagyon szeretem a szép lendületet, s a szónokiasságot egyáltalában nem zárnám ki a költészetből.

ESTI KORNÉL Értelek. Hát én gyomromból utálok minden szónokiasságot. Az nem költészet, hanem cukrászat. Légy őszinte, mondj igazat. Inkább széttépem az egészet, és soha többet egy sort sem írok, ha ez szónokias.

PATAKI Mindig félreértesz. Nem szónokias. Egyáltalán nem szónokias. Aztán a vége is milyen gyönyörű. Élni, élni. Ez remek. Meglásd, másoknak is épp ennyire tetszik majd. Mutattad Wernernek?

ESTI KORNÉL Még nem.

PATAKI Hát mutasd meg neki. El lesz tőle ragadtatva. Én ismerem őt. Fogadok, hogy az első oldalon közli, ritkított garmonddal. Sohase volt még ilyen sikered. Mesteri az egész, mesteri. (órájára néz) Tíz perc múlva kilenc.

ESTI KORNÉL Veled megyek.

(Esti Kornél nagy lendülettel öltözni kezd. Hosszan.)

PATAKI (idegesen) Ha gennyes is, eltokolódhat.

ESTI KORNÉL A közepén mégis kitörlöm azt a három sort, úgy egyszerűbb.

(Esti Kornél leül, jegyzeteit lapozgatja, írogat. Pataki vár, téblábol, már menne. Kis idő múlva el is indul.)

PATAKI Kornél! Maradj inkább. Sietek. (elindul, csak úgy magának mondja) Milyen kicsinyes, milyen önző.

ESTI KORNÉL (néz Pataki után) Milyen kicsinyes, milyen önző.

(Kornél levetkezik. Teljesen. Majd belép a fürdőbe.)

ESTI KORNÉL Forróságra vágyom.

(Kopogás. Kornél a fürdőből les ki, majd óvatosan az ajtóhoz oson. Szinte teljesen meztelen. Egy fekete ruhás asszony áll az ajtóban. Esti Kornél két tenyerét melléreszorítja. A hölgy felsikolt.)

HÖLGY Bocsánat.

ESTI KORNÉL Mi tetszik?

HÖLGY Kérem, kérem szépen... talán majd később... nem tudom... igazán nem tudtam... bocsánat...

ESTI KORNÉL (ingerülten mutatja) Tessék az előszobába.

HÖLGY Oda?

ESTI KORNÉL Oda, oda.

(A nő, mint valami fekete felleg, mellyel tele volt a fogadószoba, elvonul, Esti dühösen csönget. Jön a szobalány. Megáll Esti Kornél előtt.)

ESTI KORNÉL Jolán, Jolán. Hát teljesen megőrültek maguk? Beengednek ide mindenkit.

JOLÁN Nem én engedtem be. A Viktor.

ESTI KORNÉL Hová?

JOLÁN Oda. Az előszobába.

ESTI KORNÉL De ez itt volt. Itt, az orrom előtt. Hallatlan. Mit akar?

JOLÁN A nagyságos urat keresi. Már többször járt itt.

ESTI KORNÉL Milyen ügyben?

JOLÁN Azt nem tudom. Talán irodalmi ügyben!

ESTI KORNÉL Irodalmi ügyben... Gyűjteményes munkákat akar el-
sózni. Kéreget. Valami szélhámosnő. Besurranó
tolvaj. Összeszedhetett volna mindent. Elvihette
volna a házat. Ezerszer megmondtam, hogy a kol-
dusoknak adjon valamit, aztán menjenek isten hí-
rével. Csak vasárnap fogadok, tizenkettőtől
egyig. Egyébként soha. Értette? Akkor is be kell
jelenteni, aki jön. Most nem vagyok itthon. Sen-
kinek. Meghaltam.

JOLÁN Igenis.

ESTI KORNÉL Szóval küldje el. Majd vasárnap. Tizenkettőtől
egyig.

JOLÁN (elindul)

ESTI KORNÉL Jolán.

JOLÁN Parancsol?

ESTI KORNÉL Mondja meg neki, hogy várjon.

JOLÁN Igen.

ESTI KORNÉL Mindjárt készen leszek.

(Jolán kimegy. Esti Kornél felöltözik, majd kiszól az előszo-
bába. A gyászruhás nő belépe. Ismét tele lett vele a fogadószoba.
A fehér üvegcsillár, mely ezen a borús, téli délelőttön összes
villanygyertyáival égett, elsötétedett tőle, mint valami fekete
fellegtől.)

ESTI KORNÉL (kibámul az ablakon) Künn szállingózik a hó. (a
hölgyhöz fordul) Mivel szolgálhatok?

HÖLGY (sír) Segítsen... segíteni... segíteni...

(Esti Kornél fel-alá mászkál. A hölgy gusztustalanul, trombi-
tálva fújja az orrát.)

HÖLGY Ismerem önt. Nem személyesen. Az írásait isme-
rem. Senki mást nem ismerek...

ESTI KORNÉL (csendre inti, majd félrevonul) Nem vagyok jó
ember. Rossz ember vagyok. Vagy még rossz se
vagyok. Csak olyan, mint akárki más. Az, hogy
megőriztem régi, tiszta érzéseimet - egyedül és
kizárólag a kifejezés céljaira -, mesterségbeli
titok, olyan műszaki boszorkányság, mint a táj-
boncolóé, aki formalinoldatban évtizedekig épen

tud tartani egy szívet, egy agyvelőlebenyt, mely már rég nem érez és nem gondolkozik. Engem is elfásított az élet, mint mindenkit, aki elért bizonyos kort.

HÖLGY

(odakiált) Több verseskönyvét olvastam.

ESTI KORNÉL

(még mindig magának beszél) Az más. Ne keverjük össze a dolgokat. Ez irodalom. Borzasztó volna, ha mindaz, amit írtam, megvalósulna. Egyszer azt írtam, hogy gázlámpa vagyok. Mégis élénken tiltakoznék az ellen, hogy valaki gázlámpává változtasson. ~~Azt is említettem valahol, hogy menyire szeretnék beleveszni a tengerbe. Mikor azonban az uszodában háromméteres vízben úszkállok, mindig eszembe jut, hogy ott nem tudnék leállni, s bizonyos megkönnyebbülést érzek, mihelyt a sekély vízbe érek.~~

HÖLGY

A megboldogult uram valaha igazgatótanító volt, tavaly nyáron halt meg, hosszú szenvedés után, ötvenkét esztendőskorában, rákban.

ESTI KORNÉL

Igen?

HÖLGY

Felköltöztünk a vidékről, ma egy szoba-konyhás lakásban lakunk, öten. Tudniillik négy gyermekem van. Nagy család, kis nyugdíj, amint ez már divat. A kisebbik fiúcska tizenkét éves, középfülfő-gyulladás után megoperálták, még mindig nyitva van a füle, s folyik.

ESTI KORNÉL

Igen.

HÖLGY

A bátyja gyárba jár, villanyszerelést tanul, még nem kap fizetést.

ESTI KORNÉL

Igen.

HÖLGY

A nagyobbik leányom fehérvarrónő, de nem tud ki-menni az utcára, mert most télvízidőn nincs cipője.

ESTI KORNÉL

Igen. (magának) És most jön a tüdővész...

HÖLGY

A kisebbik leánykámnak tüdővésze van. (sírva) Munkát szeretnék vállalni, akármit, hiszen még tudok dolgozni, főképp egy trafikról álmodozom vagy legalább egy újságosbódéről, melyben télen-nyáron ott lehet üldögélni, reggeltől estig.

ESTI KORNÉL

Igen, igen. (csend, majd magának) Nincs több? (az asszonyhoz fordul) Mivel segíthetek?

HÖLGY   Egy összeggel, mely nem nagy, de vele pillanatnyilag talpra állítható az egész boldogtalan, jobb sorsra érdemes családom. Mindezt nem szabad félreértenie. Nem alamizsnául vagy ajándéku- l kérem a szerencsétlen, beteg gyermekeimnek, csak kölcsönképp, melyet szorgalmas munkánkkal meg fogunk szerezni, ha kell, ledolgozzuk, természetben, itt vagy egyebütt, mindenesetre visszafizetjük az utolsó fillérig, a legutolsó fillérig, pontos havi részletekben, melyeket előre is meg lehet határozni.

ESTI KORNÉL   Szóval erről lenne szó, ugyebár? Erről az összegről, átmenetileg, időszerűleg, tudom. Nézze, igen tisztelt asszonyom. Én nekem magamnak is vannak kötelezettségeim. Rokonaim vannak és barátaim. Személyzetem. Satöbbi, satöbbi. Én is dolgozom. Robotolok. Éppen eleget. Ahány betű, annyi falat kenyér.

HÖLGY   (nem felel, csak könnyes szemmel néz)

(Esti Kornél sietve átrohan a másik szobába. Visszajövet letesz az asztalra egy köteg bankjegyet. A hölgy félénken az asztalhoz lép, felmarkolja a pénzt.)

HÖLGY   Az Isten...

ESTI KORNÉL   Hohohohó! (ideges) Jó. Írja föl a címét. Tehát Kiszpesten laknak. Igaz is, hány éves a kisebbik leány?

HÖLGY   Tizenhat.

ESTI KORNÉL   Lázás?

HÖLGY   Csak este, kérem. Reggel sohase lázas.

ESTI KORNÉL   Helyes. Majd gondolkozom. Talán sikerül elhelyeznem a tüdőgondozóban. Még nem tudom. Mindenesetre megpróbálom. Jövő héten szólítson föl. Akármikor. Itt a telefonszám.

(Az asszony kezét csókol, majd elmegy. Telik az idő, múlnak a napok. Esti ül az asztalánál, egy könyvet és egy kéziratot olvas. Közben hümmög. Az ágyban csinos nő fekszik. Paula.)

ESTI KORNÉL   Csak telnek a napok, múlik az idő.

PAULA Mit olvasol?
ESTI KORNÉL Gallus fordítását. (csóválja a fejét) Valami nem stimmel.
PAULA Angolról?
ESTI KORNÉL Gallus úgy beszél az angolt, hogy állítólag a walesi herceg is tőle vett angol nyelvleckéket.
PAULA Mesélj inkább!
ESTI KORNÉL Dolgozom, darling.
PAULA (duzzog) Mindig csak a dolgok.

(Esti Kornél olvas tovább, néha rázza fejét. Paula duzzogva fekszik.)

ESTI KORNÉL Itt az áll angolul: A viharvert, ódon kastélynak mind a harminchat ablaka tündöklött. Fönn az első emeleten a táncteremben négy kristálycsillár ontotta pazar fényét... Gallus ezt így fordította: A viharvert, ódon kastélynak mind a tizenkét ablaka tündöklött. Fönn az első emeleten két kristálycsillár ontotta pazar fényét.
PAULA És?
ESTI KORNÉL Számolj csak! Emitt harminchat ablak, amott csak tizenkettő. Emitt négy csillár, ott kettő.
PAULA (nem érti)
ESTI KORNÉL (olvas) Eleonóra grófnő a táncterem egyik sarkában ült, estélyi öltözetben, s régi családi ékszereit viselte: a gyémántokkal rakott fejéket, melyet még ükanyjától, a német választófejedelemnétől örökölt, hatyúkeblén igazgyöngyfüzér csillogott opálosan, ujjai pedig szinte merevedtek a briliáns-, zafír-, smaragdgyűrűktől... (átvált a kéziratra) Eleonóra grófnő a táncterem egyik sarkában ült, estélyi öltözetben... Ennyi. A gyémántokkal rakott fejék, a gyöngyfüzér, a briliáns-, zafír- és smaragdgyűrűk hová tűntek?
PAULA Meséld el azt, amikor a bácskai aranyparaszt leánya, Zsuzsika, beugrott a kútba és férjhez ment.
ESTI KORNÉL Beugrott, férjhez ment, majd a hozományt visszacsalta az apjával.

PAULA (kacag) És a világ legelőkelőbb szállodáját is!

ESTI KORNÉL Az unalmas.

PAULA (felkiált) Baron Wilhelm Friedrich Eduard von Wüstenfeld?

ESTI KORNÉL Mindég aludt.

PAULA Mogyoróssy Pali?

ESTI KORNÉL Megőrült.

PAULA Ürögi Dani?

ESTI KORNÉL A Momentumok és monumentumok című neoaktivista-szimultanista-expresszionista-avantgardista folyóirat legújabb számát kérte kölcsön huszonnégyórára.

PAULA (levágja magát az ágyra)

ESTI KORNÉL (lapozgatva olvas) Amerre csak járt a Gallus tolla, mindenütt megkárosította a szereplőket, akiket csak akkor ismert meg, s ingót, ingatlant egyformán nem kímélve, belegázolt a magántulajdon alig vitatható szentségébe. (felugrik) Még ilyet! Azoknak a szőnyegeknek, páncélszekrényeknek, ezüstneműeknek, melyek az angol eredeti irodalmi színvonalát vannak hivatva emelni, a magyar szövegben hűlt helye. (visszaül, lapozgat) Az inásával öt bőröndöt vitetett a vonatfülkébe, Gallus csak kettőt említ meg! (hosszan olvas, majd felpattan) Még mit nem! Ez a Gallus a nemesfémeket és drágaköveket nem ritkán értéktelen és silány anyagokkal cserélte föl, a platinát bádoggal, az aranyat rézzel, a gyémántot csehgyémánttal vagy üveggel. Mily férfiatlan módszer ez! (leül, papírt vesz elő, számol, majd ünnepelesen feláll) Ez a Gallus, a mi megtévelyedett íróársunk a fordítás során az angol eredetiből jogtalanul és illetéktelenül 1.579.251 font sterlinget tulajdonított el, 177 aranygyűrűt, 947 gyöngy nyakéket, 181 zsebórát, 309 fülbevalót, 435 bőröndöt, nem említve a birtokokat, erdőket és legelőket, hercegi és bárói kastélyokat, s más apróbb-cseprőbb tárgyakat, zsebkendőket, fogpiszkálókat és csengettyűket. (Paulának) Hát mit szólsz?

PAULA Hova tette azokat a zsebkendőket, fogpiszkálókat és csengettyűket?

ESTI KORNÉL (megvonja a vállát, becsukja a kéziratot és a könyvet) Volt itt néhány hete egy gyászoló özvegy. Kisírt tőlem némi pénzt. Nem sokat, de nem is keveset. Majd lelkemre hatott, de úgy, hogy beteg gyermekeinek kórházat, munkát, néki pedig újságosbódét intéztem. Kisegítettem egy családot a halál kapujából. Az életbe visszarántottam őket. Hiába. Kis idővel később meghaltak, állásukat elvesztették, még a bódét is visszaadta az asszony. Hát tehetek róla? Én magam csináltam ezeket a disznóságokat? Minden pénzem reájuk költöttem, és ez az özvegy csak panaszkodik, panaszkodik, panaszkodik! Mit tettem? Ott, a cukrászda előtt megragadtam két karját, és megráztam. Ráztam, ráztam, hogy majd' összetörtek csontjai. Érdeemes volt-e? (megvonja vállát)

PAULA (csend) Ez nem vidám történet. (felül, odabújik Estihez) Meséld inkább azt az utcai lányt, ki a sarkon állt, s te megismerted!

ESTI KORNÉL Így volt. Sokan voltunk, mikor találkoztam vele. Mind rárepültünk. Ám csak én maradtam végül. S akkor megkérdeztem tőle...

PAULA De mit?

ESTI KORNÉL (Paulának) Hogy hívják?

PAULA Paula.

ESTI KORNÉL Mi volt azelőtt?

PAULA Fésülőnő.

ESTI KORNÉL Úgy tudtam!

(Sötét.)

6. jelenet

(Kávéház. Esti Kornélt a hideg rázza. Iszik egy italt, de lát-szik, hogy nincs magánál. Kosztolányiné lép mellé, leül, meg-csókolja.)

KOSZTOLÁNYINÉ (aggódva) Kornél, Kornél!
ESTI KORNÉL (csodálkozik) Ilona...
KOSZTOLÁNYINÉ El kell néked mesélnem! El kell! (sírósan) Egy téli vasárnap délután a szoba díványán heverésztem, Dezső pedig az íróasztalnál ült, cigarettázott és dolgozott. Most mindjárt azt fogja mondani, Ilonám, adj egy kis sötét kávé, gondoltam magamban, pedig álmos voltam, semmi kedvem nem volt fölkelni, kávé készíteni. Vasárnap délután volt, ábrándozni kezdtem. Arra gondoltam, milyen jó volna egy cselédlányra szert tenni, aki so-hase megy el vasárnap délután, s ki, mint valami gép, egyéni életének és kívánalmainak legkisebb jele nélkül, mindig, mindent tökéletesen elvégez. Hm. Egyszerre hirtelenül felvillant bennem az a gondolat, hogy ilyen leányt nem mernék a házamban tartani, mert aki ennyire öntudatlan, az éppen öntudatlanságában valami rémült cselekedetre képes. Elmeséltem Dezsőnek lamentálásomat. Novellatémának remek, válaszolta. Vártam, hogy megírja. Vártam, de hiába. Aztán...
ESTI KORNÉL (közbevág) Ilona, engem most húztak ki a Dunából. Már a túlvilágon voltam. Egy kék nadrágos fiatalember mentette meg az életemet. És meg sem köszöntem néki. Iderohantam, de miért?
KOSZTOLÁNYINÉ (szólna)
ESTI KORNÉL Mit nem adnék, ha idelépne hozzám, kezét nyújtaná, és én megölelném...
ELINGER (odalép, kezét nyújt) Elinger.
ESTI KORNÉL (zavart meglepetéssel) Esti.
KOSZTOLÁNYINÉ (sértetten iszik)
ELINGER Ó, mester, ki ne ismerné a mestert?
ESTI KORNÉL (beleegyezően bólint)
ELINGER Ó, kérem...

ESTI KORNÉL (közbevág) Köszönöm. (átöleli, megcsókolja) Köszönöm!

ELINGER Szóra sem érdemes.

ESTI KORNÉL Bemutatom édesbarátom, Kosztolányi Dezső feleségét, Ilonát. (Elinger kezét csókol) Amit ön tett, uram, az nagyszerű volt. Az hősi volt. Az emberi volt.

ELINGER Boldog vagyok.

ESTI KORNÉL Én pedig ki se mondhatom, igazán... (mindkét kezét megfogja, ugrálva táncol a fiatalemberrel) Ki se mondhatom...

ELINGER Kérem...

ESTI KORNÉL Ezek után illenék, hogy kissé összeismerkedjünk. Nem tudom, van-e ideje?

ELINGER Bármikor, mester.

ESTI KORNÉL Ma? Nem, nem ma. Holnap, feketére, nálam. Vagy várjon, inkább este. Tudja, mit, itt várom! Este kilenckor.

ELINGER Végtelenül megtisztel.

ESTI KORNÉL Szóval itt lesz?

ELINGER Okvetlenül.

ESTI KORNÉL Viszontlátásra.

ELINGER Viszontlátásra.

(Másnap. Esti Kornél türelmetlenül várja Elingert. Kosztolányiné ül mellette, mesél.)

KOSZTOLÁNYINÉ Még hogy novellatémának remek? Akkor írja meg! Vártam, hogy megírja. Vártam...

ESTI KORNÉL (közbevág) Hol lehet? Már féltíz. Miért nem jön?

KOSZTOLÁNYINÉ (folytatja) Vártam, vártam...

ESTI KORNÉL (végre észreveszi) Elinger úr! Elinger úr!

ELINGER (eddig bujkált, most odalép) Igenis.

ESTI KORNÉL Ó, hát maga itt van? Mióta?

ELINGER Félkilenc óta.

KOSZTOLÁNYINÉ (sértetten iszik)

ESTI KORNÉL Nem látott engem?

ELINGER De igen.

ESTI KORNÉL Miért nem jött át?

ELINGER Féltem, hogy zavarom a mestert.

ESTI KORNÉL No de ilyet. Meg se ismerjük egymást, mi? Ez igazán érdekes. Barátom, kedves barátom, parancsoljon. Ide, ide. Hagyja. Ilona, üljék át szembe! (bemutatja) Kosztolányi Dezsőné.

ELINGER (biccent) Hölgyem!

KOSZTOLÁNYINÉ (sértetten átül, iszik)

ESTI KORNÉL Ilyen egy hős, egy igazi hős. (hosszan, áhítattal figyel) Mindenekelőtt együnk valamit! Éhes vagyok, mint a farkas. Remélem, ön is.

ELINGER Nem, én nemrég uzsonnáztam.

ESTI KORNÉL Az kár. Akkor igyunk! Pincér! Francia pezsgőt! Most pedig meséljen valamit magáról. Micsoda?

ELINGER Magánhivatalnok.

ESTI KORNÉL Hol?

ELINGER Az Első Magyar Olajnál.

ESTI KORNÉL Na látja, na látja. Nős?

ELINGER Nem.

ESTI KORNÉL Én sem. (kacag) Ő a barátom neje, Ilona. Kedveljük egymást. Ám mégsem tudna rávenni a nősülésre.

KOSZTOLÁNYINÉ (sértetten iszik)

ESTI KORNÉL Meséljen!

ELINGER Az én életem valóságos tragédia, kérem. Apámat nagyon korán elvesztettem, még hároméves se voltam. Szegény özvegy édesanyám magára maradt, öt gyermekkel, akiket a két keze munkájával tartott el.

ESTI KORNÉL (kissé unja)

ELINGER Hála Istennek, azóta mindnyájan révbe értünk. Nővéreim jól mentek férjhez. Nekem is van egy kis állásom. Nem panaszkodhatom.

ESTI KORNÉL (isznak) Hány éves?

ELINGER Harmincegy.

ESTI KORNÉL Akkor én öregebb vagyok. Ha megengeded... (koccintanak) Bármikor, értsd meg: bármikor rendelkezésemre állok. Nem úgy, mint azok, akik azt mondják, hogy: bármikor. Hanem most, ebben a pillanatban és holnap és egy év múlva és húsz év múlva is, ameddig élek. Mindenemmel. Az egész lelkemmel. Azt, amit te tettél, sohase fogom elfelejteni. Örökké hálás leszek.

ELINGER (elpirul) Megszégyenítesz.

(Elinger előveszi tárcáját.)

ESTI KORNÉL (nem engedi, hogy fizessen) Még csak az kellene! Föltétlenül jöjj el. Előbb hívj föl telefonon. Írd föl a telefonszámomat.

(Elinger felírja, majd búcsúzik, elmegy. Néhány hónap telik el. Kosztolányiné feldúlt.)

KOSZTOLÁNYINÉ Ha Dezsőre szemet vetne, én úgy megmondanám néki! Hogy maga szerencsétlen, tájékozatlan lúd, ha én magát még egyszer meglátom szenevelegni, ha maga még egyszer csak egyetlen izenetet, levelet, apróhirdetést vagy csak jelt is ad vagy jelet elfogad az én gyöngye jellemű uramtól, akkor én magát a nyílt utcán, mindenki szeme látára összeverem, mint egy haszontalan, rossz és ostoba dögöt, de az is lehet, hogy lelövöm, mint valami veszett kutyát...

ESTI KORNÉL (meglátja Elingert) Mi újság, Elinger? (bemutatja) Kosztolányiné. Hisz már ismerik egymást.

ELINGER (biccent)

KOSZTOLÁNYINÉ (sértetten iszik)

ELINGER (összetörten leül) Én megvolnék, csak az anyám beteg. Súlyosan beteg. Múlt héten agyvérzéssel szállították be a kórházba. Hálás volnék, ha pillanatnyi...

ESTI KORNÉL Mennyiről van szó?

ELINGER Kétszáz pengőről.

ESTI KORNÉL Kétszáz pengőről? Annyi most nincs nálam. Itt van százötven. Ötvenet holnap a lakásodra küldök.

ELINGER Igazán köszönöm.

ESTI KORNÉL Iszol valamit?

ELINGER Egy pezsgő jól esne. Francia.

ESTI KORNÉL (int) Pincér!

(Néhány hónap telik el. Kosztolányiné mesél, Esti Kornél összetörten hallgatja.)

KOSZTOLÁNYINÉ Ha az én szerencsétlen, haláltól és öregségtől rettegő Dezső egyszer téged bevégzi, mi lesz az ő írásaival? Én nem hagyom! Majd jön egy ruhatáros a színházból, hogy ő bizony az én uram szövegeit színpadra rakja, de velem rossz partnerségre rendezkedik be, mert úgy elhajtom...

ESTI KORNÉL (közbevág) Később az anyja betegeskedése alatt adtam még neki kisebb-nagyobb részletekben kétszáz pengőt, aztán, mikor az anyja meghalt, a temetés után háromszázötvenet, melyet már hitelbe vettem föl. Bizony, kéjjel fizettem. Utána megkönnyebbülést éreztem.

KOSZTOLÁNYINÉ (sértetten iszik)

ESTI KORNÉL Aztán egy reggel kedélyesen újságolta: Te, képzeld, kidobtak a hivatalomból. Minden fölmondás és végkielégítés nélkül. Elseje óta lakásom sincs. Gondoltam, ma éjszakára idejövök, és nálad hálok. Ha megengeded. Megengedtem. Elalhat a díványon arra a néhány napra, gondoltam. Ez négy hónapja történt. Amíg nem találsz megfelelő állást, nálam lakhatsz. Zsebpénzt is kapsz tőlem, minden elsején - ezzel vigasztaltam. Csak egy van, ami kellemetlen. Az, amikor esténként leül velem szemben, és kíváncsian néz rám, mint egy különös állat a ketrecében. Néz, csak néz, csak néz. Ne nézzen rám! Nem tudok írni. Én az idegeimmel dolgozom. Én a világ minden pénzét neki adom, mert hálásnak kell lennem, de hagyjon engem írni!

ESTI KORNÉL (meglátja Elingert, összerezzen) Itt van.

ELINGER (üdvözli őket) Á! Kornél! Ilonka!

KOSZTOLÁNYINÉ (sértetten iszik)

ELINGER (vidáman leül, kezében egy színházi újság, címlapján egy színésznő) Te, ez érti. (kacsint) Érti ám!

ESTI KORNÉL (beletörődötten) Mit ért?

ELINGER Hát ezt meg azt, etyepetye... (olvasgat) Etyelepetyele...

ESTI KORNÉL (feldúltan, magának) Ami disznóság, az disznóság. Elismerem, hogy megmentetted az életemet.

De az a kérdés, hogy kinek mentetted meg: magadnak, vagy énnekem? Ha ez így folytatódik, akkor nekem nem kell az életem, visszaküldöm neked postán, bérmentve, mint mintát, érték nélkül, csinálj vele, amit tudsz. Különben is a törvény szerint a talált tárgyaknak csak tíz százaléka illeti meg a becsületes megtalálót. Ezt a tíz százalékot pénzben, időben, nyugalomban, már régen visszafizettem. Semmivel se tartozom neked! (ellágyul, Elingerhez fordul) Elinger, ez így tovább nem mehet. Talpra kell állnod, Elinger. Én támogatlak, de segíteni csak te segíthetsz magadon. Dolgozz, Elinger. Föl a fejet, Elinger!

(Néhány hét telik el. Kosztolányi és Esti Kornél ülnek egymás mellett. Hallgatnak.)

KOSZTOLÁNYI   Ilona mesélt egy álmot. Egy cselédlányról. Megírom. Anna lesz a lány. Cseléd Anna.

ESTI KORNÉL   Legyen édes! (elmosolyodik) Édes Anna.

KOSZTOLÁNYI   Még átgondolom.

ESTI KORNÉL   Meséltem neked Eldingerről?

KOSZTOLÁNYI   Nem rémlik.

ESTI KORNÉL   Mindegy is. Régről ismerem. Nálam lakott majd' egy évig. Egyik este előállt, hogy írt egy verset. Az Életem - ez a címe. Lassan, érzéssel szavalta. A vers rossz volt és hosszú. A Duna parton sétáltunk. Ránéztem, elképzeltem a lehetlent, majd megtettem. Én belelöktem a Dunába.

KOSZTOLÁNYI   (meghökken) Csak kimentették, ugye?

ESTI KORNÉL   Valaki biztosan. (kacag) Valaki biztosan!

KOSZTOLÁNYI   Nem érzem jól magam. De nem aggódom. Mi baj történhetik? Legfeljebb főbelövöm magam. (elgondolkozik, felnevet) Emlékszem, mikor csupa előkelő embert vártam vacsorára, akitől sorsom és pályám függött, főszerkesztőket, politikusokat, méltóságos és kegyelmes urakat, s te szintén hivatalos voltál hozzám, cselédjeimmel orvul befűttetél a fürdőszobába, vendégeimet nyomban érkezésük után félrevontad, értésükre adtad, hogy az

én házamban valami régi, titokzatos családi hagyomány vagy babona azt követeli, hogy a vendégek a vacsora előtt kivétel nélkül megfürödjenek, s ezt a képtelen ügyet oly ördögi tapintattal, agyafúrtsággal és ékesszólással védelmezted, hogy a jóhiszemű áldozatok, akik először és utoljára tiszteltek meg jelenlétükkel, tudtomon kívül valamennyien meg is fürödtek, a hitvesükkel együtt, aztán a rossz tréfához jó arcot vágva az asztalhoz ültek, mintha mi se történt volna. (csend) Az ilyen diákcsínyek hajdan szórakoztattak. (elkomorodik) Most, férfikorom végén, inkább bosszantanak. Attól tartok, hogy esetleg veszélyeztetik az én komolyságom is.

ESTI KORNÉL

Én világosítottalak föl annak idején, hogyan születik a gyermek, tőlem tudod, hogy a felnőttek sárga, dohányszagú, puffadt zsarnokok, és semmi tiszteletet sem érdemelnek azért, mert rútabbak, mint az ifjak. Hamarabb is meghalnak, és no lám? Mily' igaz, ugye? Én tanítottalak meg énekelni, hazudni és verset írni. Velem szívtad el az első cigaretta, velem ittad meg velem az első pohár pálinkát, én kapattalak rá a testi örömökre, a torkosságra és a bujálkodásra. Tőlem tudod, hogy minden viszonylagos, s egy varangyosbékának éppúgy lehet lelke, mint egy vezérigazgatónak, én szerettettem meg veled a néma állatokat és a néma magányt, én vigasztaltalak meg egyszer, amikor a ravatal előtt könnyeidben fuldokoltál. Hogy azoknak a pártján legyél, akiket a többség leköp, bebörtönöz és felakaszt, én hirdettem, s azt is, hogy a halál örökkévaló.

KOSZTOLÁNYI

S te akartad elhíttetni velem azt a kárhozatos hazugságot is, mely ellen kézzel-lábbal tiltakoztam, hogy... Hogy nincs Isten.

ESTI KORNÉL

Szép életünk volt, Dezső. (indul) Jön a villamosom.

KOSZTOLÁNYI

Várj! (Esti visszafordul) Úgy halok-e, ahogy megjósoltad? A boncasztalon... Hisz emlékszel!

ESTI KORNÉL

(némán elindul)

(Sötét.)

7. jelenet

(Esti Kornél villamosra vár. Topog a kőkemény aszfalton, s körmeibe fúj. Télikabátja zsebébe rejti meggémberedett ujjait. Végre messze-messze a ködben feltűnik a villamos sárga fény-szeme. Esti Kornél föl akar szállni, de alig nyúl a kapaszkodóhoz, barátságtalan hangok rivalltak rá: "Megtelt." Emberfürtök lógnak a fölhágóról. Benn, a kétes homályban, melyet egyetlen fémszálás körte világított meg vörösen, élőlények mozognak, férfiak, nők, karon ülő csecsemők is. Egy pillanatig tétovázik, majd hirtelen elhatározással fölugrik. Belecsimpaszkodik az emberfürtbe. Lassan préseli egyre beljebb magát. Az emberek közös gyűlöletben forrnak össze ellene. Nyíltan és suttyomban, hangosan és halkán, szitkokkal, tréfás átkokkal, otromba, aljas megjegyzésekkel üdvözölik. Elkaparint egy kapaszkodósíjat, s azon csüng. Nemsokára meglöki valaki. Oly szerencsésen bukik előre, hogy beljebb vágódik. Már nem közvetlen a kijárat mellett ácsorog, hanem a tornácon levő csoport kellős közepébe ékelődve, sziklaszilárdan. Jönnek-mennek, fölszállnak-leszállnak. Már fesztelenül mozoghat, bal kezével kigombolja kabátját, előhálássza nadrágzsebéből erszényét, s eleget tehet a kalauz többszöri ünnepélyes, eddig eredménytelen felszólításának, hogy váltsa meg menetjegyét. Micsoda öröm! Fölszáll egy tekintélyes, kövér ellenőr, akinek száz kilójától a zsúfolt kocsi csaknem kicsorran. Az ellenőr kéri a jegyét. Újra ki kellett gombolkoznia, s ezúttal szabadon levő jobb kezével kell megkeresni erszényét, melyet imént bal nadrágzsebébe süllyesztett. Közben valaki fejbe üti, kabátjáról lepattan pár gomb is. Ekkor megpillant egy nőt. Az egy homályos sarokban álldogál, kopott ruhában, nyúlászor nyakbavetővel, a falnak támaszkodva. Elcsigázottnak, szomorúnak látszik. Egyszerű az arca, szelíd, tiszta homloka, kék szeme. Egyszer találkozik tekintetük. Úgy néz a kék szemébe, mint a betegek abba a kék villanymécsesbe, amelyet éjszaka gyűjtanak meg a kórtermekben, hogy a szenvedők mégse legyenek egészen egyedül. Egy negyed óra múlva már ülőhelyet is kap, melyet réztámaszkodók mértek ki négy utas számára. Egyelőre csak annyi hely jut neki, hogy a levegőben lebegve fél combomra ereszkedhet. A körötte ülők ronda nyárspolgárok, belefészkeltek magukat vastag bundájukba és szerzett jogaikba, melyekből semmit sem akartak engedni. Néhány megálló után egy ablakülésre tesz szert. A kék szemű nőt kutatja, de az már nem volt ott. Sóhajtott egyet.

Kibámul a jégvirágos ablakon, de csak lámpaoszlopokat lát, szennyes havat, sötét-ridegen zárt kapukat. Még egyet sóhajt, aztán ásít.)

ESTI KORNÉL   Küzdöttem és győztem. Elértem azt, amit lehetett.

(Kinyújtaná zsibbadt lábait, hogy végre pihenjen és pihegjen, hogy végre föl is lélegezzen, szabadon és boldogan, amikor a villamos megáll.)

KALAUZ   Végállomás!

(Mindenki leszáll. Utoljára Esti Kornél is.)

ESTI KORNÉL   Végállomás.

(Sötét.)

utolsó jelenet

(Kosztolányi Dezső fekszik a boncasztalon. A boncmester nyiszartolja a halottat, miközben a szájából kilógó szivartól kissé motyogva diagnosztizál. Mellette áll az ápolónő, aki néha megigazítja Kosztolányi lelogó kezeit. Esti Kornél, bőröndjével kezében ácsorog mellettük.)

BONCMESTER   Részleges boncolást végeztem. Összefolyó és részbeni elgennyesedés felé haladó gócos tüdőgyulladás, a tüdők alsó és felső lebenyében. A bal tüdő felső lebenyének áttételes tályogja. Fibrines-gennyes hörgő- és hörgőcske gyulladás. A bal oldali mellhártya kiterjedt összenövése. Az aorta és a szívkoszorú ereinek érlemeszese-
dése. A szívizom fibrózisa. A szívkamrák izomzatának túltengése. A nyak baloldalán közvetlen a mandibula alatt kb. férfiökölnyi régi műtéti terület, amely egyrészt a szájüreggel másrészt a tracheával közlekedik. Nagy nyaki erek és idegek eltávolítva, a seb felszín tiszta részben heges sarjszövettel fedett. A környezetben, illetőleg a nyak jobb oldalán, továbbá a tüdő hilusában metastásisra gyanús nyirokcsomók nem tapinthatók illetve nem találhatóak. Metastásis nem található a májban sem.³

(Mindeközben Esti Kornél cigarettára gyújt.)

ESTI KORNÉL   Jaj, mily sekély a mélység
és mily mély a sekélység
és mily tömör a hígság
és mily komor a vígság.
Tudjuk mi rég, mily könnyű
mit mondanak nehéznek
és mily nehéz a könnyű,
mit a medvék lenéznek.
Ó, szent bohóc-üresség,

---

³ Kosztolányi boncolási jegyzőkönyvéből.

sziven a hetyke festék,
hogy a sebet nevéssék,
mikor vérző-heges még,
ó, hős, kit a halál-arc
rémétől elföd egy víg
álarc,
ó, jó zene a hörgő
kínokra egy kalandor
csörgő,
mely zsongít, úgy csitít el,
tréfázva mímél
s a jajra csap a legszebb
rímmel.⁴

(Majd fütyörészve elsétál.)

(Függöny.)

Budapest, 1933 - 2022.

---

⁴ Kosztolányi Dezső: *Esti Kornél éneke (részlet)*